

20181112 22e Ronde Tafel bijeenkomst Binckhorst

12 november 2018 @ Binckbase, Binckhorstlaan 151

Marsel Loermans		Kees Herweijer	BLF
Gert-Joost Peek	I'M BINCK	Ellen van Bueren	TU Delft/ACCEZ
René Smit	RV De Laak	Karel van den Berghe	TU Delft/ACCEZ
Coen Verhaegh	BLF	Jos van Boxtel	SteBru
Jan Paul Kerkhof	Shell Binckhorst	Dianthus Panacho	PAOD
Y.B. Spoelstra	Van Wey	Carien v.d. Hoek	Beautiful results
Sebastiaan de Hosson	Starling Structures	Benny Laduk	Vuurrood veiligheid/ Binckboten.nl
Jaap Westbroek		Tom Verhaar	Fokker Terminal
Marleen Buizer	WUR/ACCEZ	Harrie Ozinga	Huygens Labs
Jacobien Hofstede	Architect	Luc de Graaf	CPD project development
Silvie van Krimpen	Gemeente Den Haag	Larissa Gusche	WeLoveTheCity
Nathalie Korkers	Gemeente Den Haag	Rosalie de Boer	BPD
Mirjam Houtlosser	WSN De Residentie	Annelies van Rumpft	Gemeente Den Haag
Edward de Kroes	VGM Binck 36	Mark v.d. Broek	Suited Concepts
Erik Luyken	Stg. RK Begraafplaatsen	Rogier Dop	Werkfabriek/Glorious Bastards
Joost den Elzen	ABS Den Elzen DH	Herman Tijssen	VVE Juno
Ger Warries	Daal Warries Architecten	Wendy Gieben	ANNA Vastgoed & Cultuur
John Nieuwmans	Gemeente Den Haag	Martijn Balster	PVDA fractie gemeente Den Haag
Louis Kannevorff	EDO advies/HHS	Frans Soeterbroek	De Ruimtemaker
Eveline Kokx	Gemeente Den Haag	Sjoerd Louwaars	
Aletta de Ruiter	AVN	Sabrina Lindemann	I'M BINCK
Aantal ontwikkelaars BPD/Local later aangeschoven		Bram Heijkers	I'M BINCK

Jarenlang koppelde I'M Binck de overheid, ondernemers, bewoners en andere gebiedsgebruikers van de Binckhorst. Samen definieerden ze hun kernwaarden, en schiepen ze ruimte om de Binckhorst circulair, inclusief en innovatief te maken. 29 november beslist de gemeente over het Omgevingsplan Binckhorst. Hoe kan I'M BINCK als onafhankelijk platform voor alle betrokkenen bij de Binckhorst de ontwikkelingen daarna nog ten goede komen?

'Het is inmiddels de 22e Ronde Tafel', opent Bram Heijkers van I'M BINCK op 12 november de avond in de BinckBase, thuisbasis van Gamers First. 'Vier jaar geleden zat Frans Soeterbroek, De Ruimtemaker, uit Utrecht de eerste Ronde Tafel voor, vanavond is hij er weer bij. We zijn op een spannend punt aangekomen: 29 november vergadert de gemeente over het omgevingsplan Binckhorst. Wat gaan we daarna doen?' Om die vraag te beantwoorden, kijken we naar voorbeelden uit andere steden en gaan de deelnemers onder leiding van Sjoerd Louwaars op zoek naar nieuwe rollen voor ons platform.

- *Gert-Joost Peek, 'reserveer budget voor lokale initiatieven'*

"Dit is moment dat ik wil markeren: de 22e ronde tafel. Gaan we de 23e halen?", begint Gert Joost Peek, voorzitter van de stichting InvesteringsMaatschappij Binckhorst (I'M BINCK). "We zijn op het moment gekomen waarop de gemeente beslist over het omgevingsplan. Als er budget komt, kunnen we misschien door, als er geen budget komt, dan is dit waarschijnlijk het eind van I'M BINCK." We hebben het platform opgezet om de samenwerking tussen alle betrokkenen bij de Binckhorst te versterken, de krachten te bundelen en een levendig, ondernemend stadsdeel te maken, benadrukt hij. Het is onze gezamenlijke missie de Binckhorst circulair, inclusief en innovatief te maken. "Ambachtelijk is misschien wel de nieuwe innovatie."

Na een serie van 56 netwerkbijeenkomsten om de lokale economie te versterken en kruisbestuivingen te veroorzaken, vijf I'M BINCK Festivals om de Binckhorst als proeftuin voor de toekomst te vieren en 21 Ronde Tafels om specifieke thema's rond de ontwikkelingen van de Binckhorst te bespreken, weet inmiddels iedereen wat de Binckhorst is en waar ze voor staat. Na een samenwerking tussen I'M BINCK en Superuse Studios om de circulaire economie in de Binckhorst handen en voeten te geven, kreeg SuperUse van de gemeente een opdracht en werd met hen bovendien een metabolische analyse gemaakt van alle materiaalstromen die de Binckhorst in en uit gaan. Met de resulterende restwaardenkaart kon de lokale grondstoffenmakelaar vervolgens aan de slag.

Het begon in 2011 allemaal met een aantal enthousiastelingen die met een 'illegale' mobiele pizzaoven naast een bushalte stonden te wachten tot de politie hen zou verwijderen, herinnert Gert-Joost zich. Die politie kwam niet: de Binckhorst stond nog niet op de kaart. Daar wisten ze met zijn allen snel verandering in te brengen. Tijdens het festival leerden mensen dingen te spuiten zoals de lokale autoreparateurs dat vanouds deden, en gingen ze met twee mobiele kiosken de wijken in om ook de mensen buiten de buurt over het gebied te vertellen. Samen met het netwerk werden in 2017 de Kernwaarden Binckhorst gedefinieerd en aangeboden bij de wethouder. De raad nam ze via een motie aan [als leidraad voor toekomstige ontwikkeling van het gebied](#).

Een van de belangrijkste resultaten die Bram en Sabrina bereikten, was het activeren van het netwerk, denkt Gert-Joost. Maar zij moeten met al die werkzaamheden ook hun brood kunnen verdienen. In hun werk werden ze bijgestaan door een heleboel vrijwilligers, waaronder het bestuur: hijzelf, Irmgard Bomers, Ria de Waal en Victor de Vries.

I'M BINCK doet haar werk gedeeltelijk met budget voor Particuliere Initiatieven Binckhorst en hulp van donateurs en nu ook het Stimuleringsfonds voor Creatieve Industrie, weet Peek. Het organiseren van een Ronde Tafel kost ongeveer 3.000 €, een netwerkbijeenkomst 1.500 € en het jaarlijkse festival gemiddeld 72.000 € - alles inclusief btw, want als stichting kunnen ze die niet aftrekken. Nu is het zaak de geformuleerde kernwaarden te verankeren in een meervoudige business case waarmee ook I'M BINCK haar slagkracht kan vergroten.

“Ik markeer hierbij het moment waarop ons voortbestaan financieel onzeker is”, benadrukt Gert-Joost nog eens. Hoe kunnen we structureel borgen dat I'M BINCK mee wordt genomen in de volgende vastgoedontwikkelfase? De omgevingswet verplicht het om voldoende participatie te organiseren. Peek roept de ontwikkelaars op goed te luisteren naar de stadslabveteraan die adviseert om niet te wachten tot de plannen rond zijn, maar 5 tot 10% van het budget te reserveren voor lokale initiatieven.

- *Eveline Kokx, 'wat is je rol?'*

Eveline Kokx, programmamanager Binckhorst van de gemeente Den Haag, roept deelnemers vooral op na te denken over hun eigen rol in de ontwikkeling van de Binckhorst. Wat verwachten ze van de gemeente en wat juist niet? Ze heeft in veel wijken gewerkt, en merkt dat men nog altijd vaak naar de gemeente kijkt om allerlei zaken te organiseren. Er zijn inmiddels allerlei werkvormen uitgedokterd om participatie te bevorderen. Soms organiseert de gemeente zelf bijeenkomsten, zoals bij het recente Atelier Waterfrontpark, soms schuift ze aan bij initiatieven als deze.

Het woord 'participatie' roept veel verschillende beelden op, constateert Kokx, we kunnen beter spreken van 'samen stad maken'. Dat is ingewikkeld, daarvoor moeten we echt een proces organiseren. 'Dat is mijn taak, maar daarin ben ik wel zoekende. We hebben wel als voordeel dat de Binckhorst is uitgeroepen tot een experimentele zone, zodat we ruimte hebben om te spelen. We moeten daarvoor de diepte in: hoe zie je participatie? Wat zie je als culturele organisatie als jouw verantwoordelijkheid, en hoe wil je die rol invullen?'

- *Frans Soeterbroek, 'wees brutaal en onbezonnen'*

Vier jaar geleden was Frans Soeterbroek voorzitter van de eerste Ronde Tafel in de Binckhorst, daarnaast is hij als adviseur (De Ruimtemaker) en actieve bewoner werkzaam in Utrecht en de rest van het land. Sinds vier jaar is er veel in de Binckhorst veranderd, ziet hij. Bij een van de eerste bijeenkomsten kondigde de wethouder nog trots aan dat hij het totale plan al had uitgedokterd tijdens een vlucht uit Amerika. Inmiddels gaat het een stuk beter met de participatie. Tijdens de crisis zijn in het hele land veel burgerinitiatieven ontstaan om de zaken draaiend te houden. Om die te behouden, is het wel zaak dat we die niet aan de kant laten schuiven voor nieuwe ontwikkelingen.

Hoe krijg je als gebiedscoalitie gezag en invloed in de gemeente? De Omgevingswet zal als zodanig niet helpen, weet Frans, tenzij je brutaal bent. Het helpt als je de telefoon gewoon oppakt, en weet wie de leuke ambtenaren zijn. Verbind je met knuffel-, scharrel- en guerrilla-ambtenaren (en -politici).

Voor het Landelijk Samenwerkingsverband Actieve Bewoners maakte Soeterbroek de folder '[De omgevingswet, bewonersinitiatief en lokale politiek](#)' waarin hij toont hoe de lokale politiek gebruik kan maken van bewonerskracht. Maak geen onderscheid tussen hit and run ontwikkelaars en ondernemers die zich echt committeren, adviseert hij: hanteer voor iedereen dezelfde spelregels. En een soepele vergunningsverlening is op zich goed, maar blijf de lat hoog leggen voor diverse soorten kwaliteit - dus ook de effecten op het klimaat, ondernemers, ecologie, sociale aspecten, etc. ....

Actieve bewoners doen er overigens goed aan zichzelf niet gek te laten maken voor allerlei regels, maar gewoon te doen. 'Als een initiatief na vijf jaar niet tegengewerkt is, beroep je je op het gedoogrecht!' roept iemand uit de zaal. Inderdaad, knikt Frans. Hij noemt het voorbeeld van

de befaamde High Line in New York - begonnen als een burgerinitiatief van twee idioten, en nu tweede toeristisch attractie van NY, rondom helemaal volgebouwd met gebouwen die van het uitzicht willen meeprofitieren. 'Ik heb het voor elkaar gekregen omdat ik helemaal niets wist. Naïviteit heeft me gered', zei een van de initiatiefnemers. Ofwel: onbevanging helpt, concludeert Soeterbroek, gewoon doen! Zijn held is de burgemeester van Bogotá die zich als antiheld liet portretteren, en corrupte verkeerspolitie liet vervangen door mimespelers.

In de driehoek ondernemers/marktpartijen, overheid en burgers wordt vaak samengewerkt tussen overheid en marktpartijen, terwijl de as met de burger wordt losgekoppeld. Blijf die driehoek volgen, benadrukt Soeterbroek, dan creëer je legitimiteit, betrokkenheid en rendement. Bepaal de publieke waarde van je project, zorg voor maatschappelijke gebiedsontwikkeling - bijvoorbeeld door kleine kavels voor lokale initiatieven uit te geven, en een maatschappelijk programma van eisen op te stellen. In Utrecht leidde dat al tot een Stadsakkoord.

Er is een variëteit aan mogelijkheden om eigenaarschap voor omgevingsbeleid te vergroten, benadrukt de Ruimtemaker. Je kan denken aan een Stadslab, een burgerjury, vrienden van het gebied, een gebiedsatelier, een gebiedscoöperatie. Je kan burgers zelf laten mee ontwerpen, ze mee laten selecteren bij prijsvragen/ tenders, werken met 'crowdbuilding'.

Draai de ontwikkelketen ook eens om: laat de burger zelf het voortouw nemen. Het meest extreme voorbeeld dat hij kent, is in Oosterwolde (Almere), waar bewoners 15.000 woningen realiseren. Je mag er alleen bouwen als je er zelf gaat wonen, en moet ook zelf je wegen aanleggen etc. Maar ook in minder extreme vormen, kunnen burgers invloed uitoefenen - maak zelf een omgevingsvisie en -plan, geef de gemeente een 'offer they can't refuse'.

Soeterbroek ziet genoeg mogelijkheden voor de Binckhorst. Het kan zich profileren als de knutselwerkplaats, zeker nu iedereen bang is voor steriele stedenbouw. 'De Binckhorst heeft ruimte voor samen knutselen, blijf dat uitventen als jullie kracht!'

Workshops

Waar zit de ruimte om te pionieren, zelf initiatief te nemen? De deelnemers verspreiden zich in vijf kleine groepjes over de ruimte: er is 1 tafel over beeldkwaliteit, 1 tafel over openbare ruimte, 1 tafel over gebiedspaspoorten en 1 tafel over bedrijfsuitbreidingen. Een groepje in het midden eigent zich de wild card toe. Na 20 minuten roept Sjoerd Louwaars de roedels bijeen, wat hebben hun gesprekken opgeleverd?

waardentesters

Na de oproep van Eveline Kokx heeft een tafel zich gebogen over de vraag hoe je de zelfredzaamheid van bewoners kan bevorderen in het ouderwetse top down model van de gemeente. Ook als je van het burgerinitiatief uitgaat, moet je nog steeds rekening houden met allerlei regels. Je kan wensen van bewoners gebruiken om een beter plan te smeden, maar wat is een beter kwaliteitsplan überhaupt? Wil je kernwaarden samen in co-productie bepalen, ze dan neerleggen bij de experts, en hun uitkomsten vervolgens weer te laten toetsen en adviseren door een soort burgerjury ofzo? Als je zo'n burgerjury installeert, moet je er wel weer iets mee.

slimme informatievoorziening

Aan de tafel over bedrijfsuitbreiding werd expliciet gevraagd om tijdige, duidelijke informatie, vertelt Bram: hoe weet je wat er gaat gebeuren? Er zou een soort plek voor slimme informatievoorziening moeten komen: 1 aanspreekpunt waar je bijvoorbeeld wekelijks hoort wat

er aan vergunningsaanvragen ligt. Eén aanspreekpunt dat over alle hokjes/kokers heen gaat en kan inzoomen op verschillende schaalniveaus, zodat ondernemers met uitbreidingsplannen weten of er concurrentie is op Binckhorstniveau of in een bepaald deelgebied. Dat kan aangeven of ontwikkelingen in een deelgebied op de handrem gaan of niet. Ook deeltafels per deelgebied kunnen hierbij een goede functie vervullen.

De deelnemers worden gewezen op www.overheid.nl, waar veel officiële en relevante gebiedsinformatie is te vinden.

stemrecht

De ondernemers willen wel met de gemeente om tafel, maar alleen als daar een wethouder aanzit die voldoende doorzettingsmacht heeft om dingen voor elkaar te krijgen. Wat doe je met stemrecht, vragen ze zich af. Kan dat bijvoorbeeld aan de hand van het aantal vierkante meters, of legt de stem van 1 bedrijf het straks af tegen die van 40 bewoners? Ontwikkel daar een systeem of standaard voor. Ze geven ook aan dat betrokkenen tijdig geïnformeerd moeten worden, zodat niet op een laat moment opeens tegenstemmen opkomen, bijvoorbeeld in de vergunningsfase. Ga eerder met elkaar om tafel..

gebruiker vs gebiedspaspoort

De tafel over het gebiedspaspoort is op zoek gegaan naar een nieuw instrument om het gat tussen eigenaars en gebruikers te vullen, vertelt Gert-Joost. Publiekrechtelijk is een gebiedspaspoort iets voor partijen die al een positie hebben, maar hoe ga je daarin om met gebruikers van nu en in de toekomst? Nieuwe gebruikers zouden op de één of andere manier mee moeten kunnen doen. Huidige gebruikers zouden bijvoorbeeld via de BLF gemobiliseerd kunnen worden. De gemeente borgt vervolgens de 'brede' haalbaarheid.

Wat voor ontwikkelaars willen we, snel geld of meedenkers? De meedenkers willen wel afspraken met elkaar maken, vertelde een deelnemer van een van die ontwikkelaars, maar hoe krijg je de stem van de burger mee? Kan dat eventueel ook zonder bemiddeling tussen de overheid, maar in een directe relatie tussen de ontwikkelaar en de burger?

speelruimte

We moeten niet gelijk alles definitief inrichten, maar ruimte laten voor bewoners die in toekomst nog mee willen doen. Richt de gebouwde omgeving zodanig flexibel in dat er ruimte blijft om bijvoorbeeld een bijenlandschap te realiseren, en maak nieuwe bewoners duidelijk dat er ruimte is voor dit soort initiatieven.

grenzen

De gemeente moet daarvoor wel meer loslaten, zowel qua beheer van de openbare ruimte als bijvoorbeeld door ook andere materialen toe te staan. Niet alles zou volgens de regels van het huidige systeem moeten verlopen. Om te peilen of iets een goed plan is, aanslaat bij bewoners en gebruikers, kan je bijvoorbeeld ook kickstarter of een hackathon als meetinstrument gebruiken. Ook met een experiment kan je overigens soms tegen grenzen aanlopen. De bewoners van het Junogebouw hadden bijvoorbeeld graag een groen dak gewild. Door het optoppen van het gebouw was de belasting echter te zwaar om dan nog door het fundament gedragen te kunnen worden.

randvoorwaarden versus ruimte

Die kennis over het gewenste groendak was er vast, maar niet bij degene die het bouwde. Daar had je als gemeente vooraf over na kunnen denken, suggereert een bewoner. Tegelijk lijkt daar een spagaat te ontstaan: randvoorwaarden heel lang van tevoren aankondigen versus genoeg

ruimte houden voor experiment. In samenspraak moet je kunnen vaststellen of de regels in deze context wel werken? Scherp je ze aan, of schakel je ze even uit?

transparantie

Alles wat fout gaat, is ook 'gemeente', constateert een ambtenaar van de groendaktafel. Als gemeente moeten we ook laten zien wat het doel is van bepaalde actie, iedereen laten zien waarom dingen wel of niet gebeuren. We moeten nog meer transparantie in ons werk tonen, constateert hij, dat was voor mij eye-opener. Als burgers zich organiseren, moet de gemeente vooral een faciliterende taak hebben, bijvoorbeeld toetsen wat wel en niet kan, door bouwkundigen in te schakelen.

gezamenlijke begroting

Je kan je organiseren - als bewoners, maar ook als ondernemers, constateert Bram. Tijdens een eerdere Ronde Tafel is het idee voorgesteld om een gezamenlijke BedrijfsInvesteringsZone (BIZ) of GebiedsInvesteringsZone (GIZ) op te zetten, gelijk met een begroting erbij. In een BIZ wordt op basis van de WOZ-waarde bepaald hoeveel procent eigenaren bijdragen. Op basis daarvan wordt een gezamenlijk plan gemaakt, waarna je kan kiezen: stap je in of stap je niet in. In een GIZ kunnen ook andere partijen een stem krijgen. Het is een hele klus een meerderheid mee te krijgen, maar het levert wel veel meer samenwerking op.

geweten

De wildcardtafel heeft zich gebogen over manieren om het geweten van het gebied vast te houden. Aan iedere overlegtafel een stoel voor een burger reserveren, een groene of rode, ook al is 'ie leeg. De Binckhorst heeft bovendien een navigator nodig, denken ze: iemand die iedereen kent. Die zorgt dat er een vorm van duurzaamheid ontstaat, zodat er niet steeds weer nieuwe dingen bedacht worden, en steeds weer losse ideeën heersen, maar er daadwerkelijke afstemming, samenwerking en impact ontstaat. Iets dat zorgt dat die kwaliteit blijft.

Hoe zien jullie I'M BINCK in tien jaar?, vraagt Sjoerd.

I'M BINCK is een soort schatgraven in een bestaande wijk, denkt iemand. Dat komt prachtige dingen tegen, ook in toekomst. Een deelnemer van het samenwerkingsverband winkeliers en de Coalitie Laak, denkt dat zoiets hier ook zou kunnen: een soort samenwerkingsverband waarbij iedereen laagdrempelig projecten en ideeën kan inbrengen.

Er blijft altijd ruimte voor maatschappelijke ondernemingen gericht op samenwerking met partners - of je dat nou zoals de Coalitie Laak doet, meer vanuit ondernemers of meer op projectmatige basis. 'Het netwerk van I'M BINCK is zo mooi dat je daar wat mee moet doen', zegt de gemeenteman, 'dat moet je koesteren. De gemeente heeft zelf ook middelen, maar er zijn altijd gaten in wat ze kan doen. Ik zie wel een speelveld voor ze, met een andere rol dan het verbinden tot nu toe. Misschien worden ze een instrument om dingen voor burgers en ondernemers voor elkaar te krijgen.'

De Binckhorst heeft straks steeds meer bewoners, terwijl het aantal bestaande bedrijven hier steeds minder dreigt te worden, merkt kunstenaars Wilma Marijnissen op. 'In de 12 jaar dat we hier zijn, is hun aantal al afgenomen. Hoe houden we de authentieke bedrijven (20%) hier, als straks bewoners hele andere belangen hebben?'

De wendbaarheid van een organisatie als I'M BINCK is misschien wel de garantie voor de duurzaamheid.

Mededelingen:

- De gemeente gaat een Binckhub openen, tegenover de Binckbase. Het wordt een informatiecentrum met een huiskamerachtige overlegruimte, een laagdrempelige contactpunt voor de gemeente in de wijk. Op Binckhorst.denhaag.nl kan je de informatie vinden, en op overheid.nl kan je je abonneren op nieuws over jouw zoekgebied
- Annelies van Rumpt, zelfbenoemd knuffel- of scharrelamtenaar energietransitie Binckhorst, heeft de inventarisatiefase van het gebied nu achter de rug en begint nu aan de ontwerpfase. Geef je op als je betrokken wil zijn bij de ambitie om de gebouwde omgeving in de Binckhorst in 2030 energieneutraal te maken. Samen ga je dan energie scenario's vergelijken, criteria daarvoor opstellen en een energievisie opmaken. Die moet vervolgens voorgelegd worden aan de raad.